



המכללה האקדמית הדסה ירושלים
Hadassah Academic College Jerusalem

אקדמיה מובילה בעולם משתנה



המכללה האקדמית הדסה ירושלים
והחוג להפרעות בתקשורת - תכנית לתואר שני



הנכם מוזמנים לכינוס ה-10 בנושא

”הפרעות בתקשורת

באוכלוסייה רב-לשונית ורב-תרבותית”
Communication Disorders in Multilingual and
Multicultural Populations

יום שלישי | 14.1.20 | י”ז עבת | אולם גוטסמן

Registration, refreshments and posters	12:30-13:30
Welcome and greetings Prof. Bertold Fridlender – President of Hadassah Academic College, Prof. Loraine Obler – MA Program Steering Committee Chair, Dr. Judy Kupersmitt – Head of MA Program	13:30-14:00
Nicola Botting , Department of Language & Communication Science, City University of London Narrative as a tool for assessing children with atypical language שיח נרטיבי ככלי להערכת ילדים עם התפתחות שפה לא אופיינית	14:00-14:45
Vicky Joffe , School of Health and Social Care, University of Essex Using narratives to enhance the language and communication of children and young people with speech, language and communication needs שימוש בנרטיב לקידום השפה והתקשורת של ילדים ונערים עם קשיי דיבור, שפה ותקשורת	14:45-15:25
Short refreshment break	15:25-15:40
Maria Kambanaros , Department of Rehabilitation Sciences, Cyprus University of Technology Assessment of lexical retrieval deficits in bilingual language impairment: from single words to narratives. How to avoid over and/or underdiagnosis? הערכת קשיי שליפה לקסיקלית בלקות שפתית ודו-לשונית: ממילים לסיפורים. כיצד למנוע תת-אבחון או אבחון יתר?	15:40-16:20
Rama Novogrodsky , Department of Communication Sciences and Disorders, University of Haifa Bilingualism does not delay language of children with autism - implications for diagnosis and intervention דו-לשוניות אינה גורמת לעיכוב שפתי בקרב ילדים דו-לשוניים עם אוטיזם - השלכות להערכת והתערבות	16:20-16:50
Poster session and refreshments	16:50-17:45



המכללה האקדמית הדסה ירושלים
Hadassah Academic College Jerusalem

אקדמיה מובילה בעולם משתנה



המכללה האקדמית הדסה ירושלים והחוג להפרעות בתקשורת - תכנית לתואר שני

<p>Elinor Saiegh-Haddad, Department of English Literature and Linguistics, Bar Ilan University David Share, Department of Learning Disabilities and Edmond J. Safra Brain Research Center for the Study of Learning Disabilities, University of Haifa Language and reading in Arabic and Hebrew: Fraternal but not identical twins שפה וקריאה בערבית ובעברית: תאומים, אך לא זהים</p>	17:45-18:30
<p>Keren Boganim and Judy Kupersmitt, Department of Communication Disorders, Hadassah Academic College Does the type of task affect the narrative production of young bilingual children in Hebrew and French? האם סוג המטלה תשפיע על ההפקות הנרטיביות של ילדים דו-לשוניים צעירים בעברית ובצרפתית?</p>	18:30-19:00

יום חמישי | 16.1.20 | י"ט עבת | אולם 1700, בניין הלמסלי

Registration, reception & posters	12:30-13:30
<p>Welcome and greetings Prof. Bertold Fridlender – President of Hadassah Academic College, Prof. Joel Walters – former Chair, Department of Communication Disorders, Dafna Olenik - Head of the Adler Aphasia Center</p>	13:30-14:00
<p>Madeline Cruice, Department of Language & Communication Science, City University of London Discourse assessment and treatment in aphasia rehabilitation הערכה וטיפול בשיח בשיקום אנשים עם אפזיה</p>	14:00-14:40
<p>Katerina Hillari, Department of Language & Communication Science, City University of London Improving rehabilitation outcomes for people with aphasia שיפור תוצאות הטיפול השיקומי בקרב אנשים עם אפזיה</p>	14:40-15:20
Short coffee break	15:20-15:40
<p>Moriah Turner-Ganz, Efrat Cohen-Amir and Dafna Olenik, Adler Aphasia Center, Hadassah Academic College Making language accessible to people with aphasia: a multi-cultural learning strategy. Bible learning group at the Adler Aphasia Center הנגשה שפתית לאנשים עם אפזיה: אסטרטגיית למידה רב תרבותית. קבוצת למידה במרכז אדלר לאפזיה במסגרת מיזם 929 של הרב בני לאו</p>	15:40-16:05
<p>Aviah Gvion, Department of Communication Disorders, Ono Academic College The impact of different cue types upon individuals with acquired anomia: Behavioral and electrophysiological evidence השפעת רימזים שונים על יכולת השיום של מטופלים עם אנומיה נרכשת- ממצאים התנהגותיים ואלקטרופיזיולוגיים</p>	16:05-16:35
<p>Naama Friedmann, Language and Brain Lab, Tel Aviv University Bimodal bilingualism: on language assessment of deaf signers who (also) speak Hebrew דו-לשוניות דו-מודאלית: הערכת שפה אצל חרשים מסמנים ודוברי עברית</p>	16:35-17:05



המכללה האקדמית הדסה ירושלים והחוג להפרעות בתקשורת - תכנית לתואר שני

Poster session and refreshments	17:05-17:45
Maria Kambanaros , Department of Rehabilitation Sciences, Cyprus University of Technology Cross-linguistic transfer of verb and noun naming therapy in bilingual aphasia- a case study העברה בין-לשונית של טיפול לשיפור השיום של פעלים ושמות עצם בחולי אפזיה דו-לשוניים: תיאור מקרה	17:45-18:15
Sharon Armon-Lotem , Department of English Literature and Linguistics, Bar-Ilan University Crosslinguistic transfer in the lexicon of bilingual children: Insights from assessment and intervention העברה בין שפתית בלקסיקון של ילדים דו-לשוניים - תובנות מהערכה והתערבות	18:15-18:45

- להרשמה [לחץ כאן](#)
- חוברת תקצירים תישלח בדואר אלקטרוני לנרשמים
- לפרטים על הכנס - [לחץ כאן](#)
- הכניסה לכנס הינה ללא תשלום

מצפים לראותכם/ן בכנס!

חוברת תקצירי ההרצאות והפוסטרים

Abstracts of talks and posters

Abstracts of Talks

Tuesday, 14th of January

Narrative as a tool for assessing children with atypical language

Nicola Botting, Department of Language and Communication Science, City University of
London

Children with communication difficulties may be difficult to assess: standardised measures may have been overused or may not reflect real-life functional language ability for various reasons. One alternative to standard language tests is narrative assessment. Narratives are easy for children to engage with and offer good ecological validity since narratives of one sort or another make up a large proportion of everyday speech, yet at the same time, they offer a rich source of information from which to identify strengths and difficulties. This presentation will give an overview of narrative assessment and present findings from a number of studies that indicate narrative is useful for predicting later outcomes, distinguishing between different clinical groups and for measuring change after intervention.

Language of talk: English

Using narratives to enhance the language and communication of children and young people with speech, language and communication needs

Victoria Joffe

School of Health and Social care

University of Essex

The session outlines the role of storytelling in facilitating the speech, language and communication abilities of children and young people with speech, language and communication needs. The importance and universality of narratives is highlighted, and its role in enhancing language, learning and overall wellbeing across the lifespan is explored. The value of narratives as an assessment and intervention tool, and as a means of measuring outcomes is discussed. A critical overview of the evidence base for narratives in speech and language therapy and education is provided, with a specific focus on a randomised control trial exploring the effectiveness of the Narrative Intervention Programme (Joffe et al., 2019). Implications on incorporating narratives in the clinic, classroom and home will be considered.

Reference:

Joffe, V.L., Rixon, L., and Hulme, C. (2019). Improving storytelling and vocabulary in secondary school students with language disorder: a randomised controlled trial. *International Journal of Language and Communication Disorders*, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1460-6984.12471>.

Language of talk: English

Assessment of lexical retrieval deficits in bilingual language impairment: from single words to narratives. How to avoid over and/or underdiagnosis

Maria Kambanaros, Department of Rehabilitation Sciences, Cyprus University of Technology

The aim of this talk is to highlight some of the challenges associated with the differential diagnosis of (specific) language impairment (S)LI in bilingual children living in Cyprus. The focus of this inquiry into (a)typical, bilingual language development draws on preliminary empirical evidence as to how language impairment presents in multilingual children for whom one language is Cypriot Greek.

My talk will explore how (S)LI manifests in bilingual children, and the major clinical issues influencing assessment and diagnosis. This clearly involves examining all languages known by the child to avoid underestimating and/or overestimating the language impairment by focusing only on one language (e.g., dominant or most proficient).

Furthermore, I will use a case study to report on lexical (word retrieval) and grammatical deficits based on expressive vocabulary measures and a narrative retell task in the three languages of a neurologically intact 8;6 years-old female (I.S.) diagnosed with (S)LI.

Findings from the multilingual literature suggest that the narrative samples of children who speak more than one language are informative measures of language productivity (i.e., the number of words and sentences used). Specifically, narratives are used to measure lexical abilities and grammaticality with regards to sentence formulations (e.g., number of grammatical sentences produced; mean length of utterance (MLU)) and sentence complexity (e.g., number of subordinate clauses produced). MLU in all languages spoken of multilingual children with SLI is significantly lower than that of their typically language developing (TLD) peers. I will conclude my talk with an intervention study on the same child (I.S.) regarding whether cognates - words that share similar phonological information and identical meaning across languages (e.g., camel/καμήλα/ камила)— could be used as a vocabulary learning strategy by exploiting the phonological information in the one language as a mechanism for language (phonological) transfer to the other (untrained) languages.

Language of talk: English

Bilingualism does not delay language of children with autism - implications for diagnosis and intervention

Rama Novogrodsky, Department of Communication Sciences and Disorders, University of Haifa

Pronoun use represents linguistic abilities that involve perspective-taking and pragmatic judgments about what is appropriate in a current context. This talk will discuss the production of third-person subject and object pronouns of children with High Functioning Autism (HFA) and typical language development (TLD) in different languages (Hebrew and English), different tasks (telling stories, retelling stories and structured elicitation task) and different linguistic status (monolinguals and bilinguals).

Children with HFA showed lower rate of pronoun production compared to the TLD groups in all tasks and across different languages. Age was found to be a predictive factor of pronoun

use **only** in children with TLD. Notably, **no effect of bilingualism was shown**. Implications for intervention will be discussed.

Language of talk: Hebrew

Arabic and Hebrew: Fraternal but not identical twins

Elinor Saiegh-Haddad (Bar-Ilan University, Israel) and David L. Share (Haifa University, Israel)

Arabic and Hebrew are two non-European languages written in non-alphabetic writing systems. Our presentation will survey the similarities and differences in Arabic and Hebrew in linguistic and orthographic structure and the implications for literacy learning. Arabic and Hebrew are Semitic languages, the most distinct linguistic feature of which is non-concatenated root and word-pattern morphology (McCarthy, 1981). They are also similar in other morphological and morpho-syntactic properties, including inflectional morphology and the use of clitics, even though Arabic is much richer than Hebrew in both morphological domains, and especially so in inflectional categories. The Arabic and Hebrew writing systems feature similarities and differences too; both are abjads (i.e., consonantal writing systems) in which consonants are fully represented in writing whereas vowels are represented in a subsidiary manner partly by regular (linear) letters and partly by (optional) non-linear diacritic-like signs. Arabic is a highly cursive (ligatured) script with extensive allography; Hebrew, on the other hand, is a non-cursive script with limited allography. In both languages, children learn to read the fully vocalized (and hence phonologically transparent) version of their script but later transition to a partly vocalized version which relies heavily on the reader's lexical and morphological knowledge. The divergence between spoken and written forms ("diglossia") is prominent in Arabic, but not Hebrew. These commonalities and differences result in patterns of literacy development and difficulties that are similar in the two languages but not identical.

Language of talk: Hebrew

Does the type of task affect the narrative production of young bilingual children in Hebrew and French?

Keren Boganim and Judy Kupersmitt, Department of Communication Disorders, Hadassah Academic College

The study addresses the role of the task in the development of narrative abilities of French-Hebrew bilingual children, focusing on the interaction between the expression of motion and more abstract levels of episodic structuring. In order to address the aims of the study to examine the effect of type of task and age on the episodic structuring and linguistic expression of motion, the following methodology was applied: narratives were elicited from 15 Hebrew-French typically developing bilingual children in two age groups – preschool (age 5-6) and school-age (age 8-9), using two series of pictures. All the children were exposed to Hebrew for at least three years at the educational contexts (60% exposure) and to French as a home language (40% exposure). A parent questionnaire provided information on acquisition and use of both languages. Core language abilities were evaluated in Hebrew by the Katzenberger Hebrew Language Assessment for Preschool Children (ages 4-6) and for School Children (ages 6-9), and in French by the BSEDS 5-6 (Bilan de Santé Evaluation de Développement) and the EXALANG (8-11). Children were interviewed in two sessions at home – the first in French and the second in Hebrew, by a Hebrew-French bilingual SLP with a two-week interval between sessions. After a short playtime, children were asked to tell one story after looking at the pictures and to retell the second story after looking at the pictures and then listening to a recorded model of the story. Both stories were similar in episodic complexity and motion events. The stories were analyzed for episodic components (goal-attempts-outcomes) and for the selection of language-specific means to express the components of motion events (path, manner, causation and goal of motion) at the clausal level and inter-clausal levels.

Results show that the retelling task improved narrative organization into an episodic structure in both languages. As in previous studies, older children tended to mention goals while the younger provided a sequential account of the events. Mention of attempts and outcomes improved by age, too. Language of production (Hebrew vs. French) had little effect on narrative organization into episodic components, particularly in the retelling task. As for the linguistic expression of motion events, around three quarters of the preschool and half of the

school-age children mentioned the core motion components coded in the study, in both languages, meaning that expressive means for motion events are still developing. The study showed some advantage for motion expression after the retelling task at both ages and languages. Narratives produced in Hebrew, however, contained more varied motion verbs and a higher frequency of prepositional phrases for expressing goals and paths in the retelling task.

The analysis provided an encouraging picture with respect to bilingual children's narrative performance, showing that top-down universal processes of discourse organization paved the access to a range of language forms – even in French as the less dominant language. It also provided an ample source of information about language performance within and beyond the sentence level and may contribute to assessing bilingual language abilities as well as disentangling bilingualism and DLD.

Language of talk: Hebrew

Abstracts of Talks

Thursday, 16th of January

Discourse assessment and treatment in aphasia rehabilitation

Madeline Cruice, Department of Language & Communication Science, City University of London

Maximising everyday talking (or spoken discourse) is the preferred goal for many people with post-stroke aphasia. This is challenging for patients/ clients to achieve because many aphasia clinicians do not assess spoken discourse (Bryant et al., 2017) and clinicians do not regularly provide discourse treatment reporting a lack of knowledge, skills and confidence in this approach (Rose et al., 2014). More research is needed to understand the challenges in undertaking discourse assessment and treatment in clinical practice, and how we might overcome these barriers. This presentation will share findings from the LUNA Research Project (Linguistic Underpinnings of Narrative in Aphasia) at City, University of London. It will share relevant findings from the survey of 211 speech and language therapists in the United

Kingdom on how they assess and analyse discourse, and provide an opportunity for the audience to reflect on how they currently assess discourse in their own practices. It will also share findings from the scoping review of 25 discourse therapy papers in aphasia rehabilitation, explaining what discourse therapy is, reporting what changes (e.g. words, sentences, discourse) as a result of these therapies, and identifying key research papers that move this field forward.

Language of talk: English

Improving rehabilitation outcomes for people with aphasia

Katerina Hillari, Department of Language & Communication Science, City University of London

Aphasia has a profound impact on people's lives affecting their activities and participation in life, their well-being and their relationships. Professor Hilari will present work, spanning over 15 years, that has changed the assessment of quality of life in aphasia and has generated new evidence on what are the important factors to address in rehabilitation. She will also present the current randomized controlled trials run at City that aim to improve the well-being of people with aphasia; and raise priorities for future research.

Language of talk: English

הנגשה שפתית כאמצעי ללמידה רב תרבותית, בקרב אנשים עם אפזיה

הקמת קבוצת למידה של אנשים עם אפזיה במסגרת מיזם 929 של הרב בני לאו

מוריה טרנר - גנז, אפרת כהן עמיר, דפנה אולניק – מרכז אדלר לאפזיה בחוג להפרעות בתקשורת, המכללה האקדמית הדסה ירושלים.

מרכז אדלר לאפזיה הינו מסגרת חברתית שיקומית לאנשים עם אפזיה בשלב הכרוני. פעילות המרכז מתבססת על הגישה הסוציאלית לטיפול באפזיה השמה דגש על הרחבת הפעילות והמעורבות של האדם בחברה. בעקבות הפגיעה השפתית אנשים עם אפזיה חווים הדרה מתחומי חיים שונים בהם לקחו חלק לפני הפגיעה, תחום מרכזי הוא תחום הלימוד וההעשרה.

במסגרת פעילות המרכז מתקיימות "קבוצות תוכן" המנגישות תחומי ידע שונים לחברי המרכז. מטרת הפעילות הינה לאפשר למידה ושיח באמצעות כלי הבעה שונים, תוך הנגשת המידע השפתי והעצמת יכולות לא מילוליות.

אחת הקבוצות המרכזיות הינה קבוצת לימוד תנ"ך הפועלת כחלק מהמיזם הארצי 929 שבראשו עומד הרב בני לאו. הקבוצה במרכז אדלר לאפזיה פועלת במרכז כבר ארבע שנים והינה אחת מתוך קבוצות לימוד רבות במיזם, שמטרתו להנגיש את לימוד התנ"ך לכלל האוכלוסייה הישראלית.

קבוצת הלימוד שלנו הינה רב תרבותית ומורכבת מחברים מכל קצוות הקשת החברתית, הדתית, הפוליטית והגאוגרפית בישראל. המכנה המשותף של חברי הקבוצה הוא האפזיה.

כדי לאפשר לקבוצה ייחודית זו של אנשים עם אפזיה במיזם 929 לפעול, נדרשת הנגשה שפתית ייחודית המאפשרת לחברים להבין את הנלמד ולקחת חלק פעיל בדיונים.

ההשתתפות בקבוצה מאפשרת לחלק מהחברים לחזור ללימוד תוכן שהיה חלק מחייהם בעבר, לחלק מהחברים להיחשף לתוכן לימודי חדש, ולכולם לנהל שיח קשוב ומכיל, מתוך תחושה של שייכות לפרוייקט לימוד ארצי.

בפני מנחות הקבוצה עמדו ועומדים שני אתגרים – המחסום השפתי והשוני התרבותי הרחב בין החברים. **בהרצאה נתאר, יחד עם חברי הקבוצה, כיצד הפכה הקבוצה לקבוצה ה"מבוקשת" ביותר במרכז.**

שפת ההרצאה: עברית

האם מטופלים עם אנומיה על רקע ליקוי בלקסיקון סמנטי ובלקסיקון פלט פונולוגי – נתרמים מרמזים פונולוגים וסמנטיים? הערכה התנהגותית ואלקטרופיזיולוגית

אביה גביעון

החוג להפרעות בתקשורת, הקריה האקדמית אונו

המחלקה להפרעות בתקשורת, מרכז רפואי שיקומי רעות

מודלים לשליפה לקסיקאלית מסייעים להבנת השלב הלקוי במטופל הסובל מאנומיה. אחת ההנחות היא שאדם אנומי על רקע ליקוי לקסיקאלי-פונולוגי יתרם בעיקר מרימוז פונולוגי ולא סמנטי הואיל וזהו המידע שחסר לו כדי לשלוף את מילת המטרה. באופן דומה, אדם עם ליקוי לקסיקאלי-סמנטי יתרם בעיקר מרימוז סמנטי. מחקרים שונים הראו שלא בהכרח קיימת אסוציאציה בין סוג הליקוי לסוג הרימוז הניתן.

אחד המשתנים המשפיעים על יכולת הלמידה והשיקום היא יכולת המטופלים להתגייס לטיפול ולמטרותיו. נמצא מתאם חיובי בין רמת הגיוס לבין רמת הקצאת הקשב של המטופל בזמן הטיפול וביניהם, לבין רמת העוררות של אזורי העבין המוחיים הרלוונטיים, עוררות שנחוצה להתארגנות המוחית (פלסטיסיות). עוד נמצא שבאמצעות רישום של EEG ניתן לזהות את רמת הגיוס של המטופל וממנה להשליך על רמת הגיוס המוחי (BEI=Brain Engagement Index) בזמן אמיתי.

במחקר נבחנה יעילותם של שני סוגי רימוז על השיום של 27 נבדקים עם אנומיה, 23 מהם עם ליקוי בלקסיקון פלט פונולוגי ו-4 עם ליקוי בלקסיקון סמנטי, תוך שימוש במערכת EEG לניטור ה BEI. הנבדקים התבקשו לשיים במפגש טיפולי בודד 200 תמונות של שמות עצם המחולקות ל-5 מקבצים שווים ומאוזנים, האחד

בצירוף רימוז סמנטי, השני בצירוף רימוז פונולוגי ושלושה מקבצים נוספים ששימשו כבסיס להשוואה לפני כל רימוז ולאחריו. בחנו בנוסף האם קיימת אינטראקציה בין הביצוע של המטופלים בתנאים המרומזים ובלעדיהם לבין מדד ה BEI.

נמצא ששני סוגי הרימוזים יעילים באופן מיידי בשני סוגי הליקויים. בנוסף נמצא בקרב 23 מתוך 27 הנבדקים הכללה גם למקבצים שבהם לא נתנו רמזים. יש לציין שבמרבית הנבדקים הכללה שנצפתה היתה באסוציאציה לליקוי ולסוג הרימוז שניתן. כלומר במטופלים עם ליקוי פונולוגי, נמצאה הכללה לפריטים לא מרומזים שהופיעו לאחר המקבץ שבו ניתן רימוז פונולוגי. באופן דומה במטופלים עם הליקוי הסמנטי, נצאה לרוב הכללה לפריטים הלא מרומזים שהופיעו לאחר המקבץ שבו ניתן רימוז סמנטי, אולם השיפור בשני המקרים היה זמני בלבד. לבסוף- נמצאה אסוציאציה גם בין סוג הלקות (סמנטית או פונולוגית), סוג הרימוז (סמנטי או פונולוגי), רמת ה BEI שנצפתה בזמן הרימוז עם השיפור בפריטים שבהם לא ניתן רימוז. המחקר מספק ממצאים ראשוניים על הקשר בין מדד BEI לבין שיפור תפקודי שפתי ומספק הזדמנות לבחון את יעילותם של התערבויות טיפוליות באמצעות מדד של עוררות מוחית.

שפת ההרצאה: עברית

Bimodal bilingualism: on language assessment of deaf signers who (also) speak Hebrew

Naama Friedmann, Doron Levy, Neta Haluts, Lilach Peer-Strugo

Most deaf signers who come from deaf families in Israel also use and read Hebrew or Arabic, as a second language. They usually learn the spoken language at school, and sometimes in the kindergarten.

How should these individuals be assessed if they come to the rehabilitation center after stroke or if they come to a clinician with concerns about language or reading?

The current situation is that they are assessed in Hebrew, and there is no assessment battery for language in Israeli Sign Language (ISL).

In last three years we started developing such a battery for syntax, lexical retrieval, phonological buffer, and fingerspelling reading. We will present the rationale of this battery and present the results of the assessment of a control group of signers from birth who completed the syntactic battery. The results bear both on the critical period for syntax acquisition and on the importance of assessing syntax in their L1. I will show that deaf and hard of hearing people who were orally trained and were exposed to language only when they received hearing aids or cochlear implants after age 12 months usually show impaired comprehension and production of syntactic movement. In marked contrast signers from birth show very good comprehension and production of syntactic movement when tested in their L1 ISL. When tested in Hebrew, they either show abilities in syntactic movement that are similar to those of hearing controls, or show difficulties that are not specific to structures with crossing movement but are more similar to people assessed in their second language. This points to the importance of exposure to language input during the first year of life in any natural language, signed or spoken. It also points to the importance of determining language impairment on the basis of assessment in L1.

We will then present case studies of deaf adult signers who have syntactic deficits that specifically affect syntactic movement, and of deaf signers who have dyslexia that affects both fingerspelling reading and written word reading.

Language of talk: Hebrew

Cross-linguistic transfer of verb and noun naming therapy in bilingual aphasia- a case study

Maria Kambanaros, Department of Rehabilitation Sciences, Cyprus University of Technology

Noun and verb lexical retrieval is a demanding process for bilingual speakers with aphasia. Previous findings concerning verb and noun naming therapy suggest improvements in communication skills of multilingual individuals with aphasia but ambivalent outcomes in cross-linguistic transfer. In this research, the efficacy of verb and noun naming therapy in bilingual aphasia for the dominant language (L1a) was investigated using a single subject experiment design. Cross-language transfer effects in a less dominant first language (L1b) and generalization were explored.

The participant a 25 years-old male (A.A.), was a trilingual speaker (Greek-English-Arabic) with fluent aphasia. He received several assessments at two baselines, followed by phonological component analysis (PCA) treatment using action and object pictures. PCA was conducted in Greek, his dominant language. Treatment results were measured in action and object naming tasks in the treated and untreated language. He responded overall positively to the verb and noun naming treatment. Both word classes (verbs and nouns) benefitted from therapy. At maintenance level, nouns showed better results. Improvement was significantly greater in the treated language (Greek) at the lexical level and discourse production.

Overall, greater improvement in Greek reveals a preference for the dominant language and supports previous findings. Similarly, the effect of therapy provided in the most frequently used language is enhanced by reinforcement coming from spontaneous communication situations. Moreover, intensive therapy in the chronic stage is effective and it does not inhibit the untreated language. Differential pre-morbid proficiency in L1 and L2 could either persist or change following brain damage. Access to both languages is very important and necessary to bilinguals with aphasia for their quality of life. Further research is needed in order to assist bi-multilingual adults recovering from and living with aphasia.

Language of talk: English

Crosslinguistic transfer in the lexicon of bilingual children: Insights from assessment and intervention

Sharon Armon-Lotem, Bar Ilan University

It is well-known that vocabulary knowledge is critical for school success, and it is a predictor of successful reading comprehension, specifically in bilingual populations (Proctor, August, Carlo, & Snow, 2006). Furthermore, a number of studies have shown beneficial effects of home language instruction on school language vocabulary knowledge and reading comprehension among bilinguals (e.g., Proctor et al., 2006; Restrepo, Morgan, & Thompson, 2013). The current study investigated the impact of bilingual narrative response to intervention (BiNaRI) administered in the home language (English) and the school language (Hebrew) on the vocabulary in both home and school languages. The study examined vocabulary growth as well as transfer of conceptual vocabulary to the school language (Hebrew). Baseline vocabulary and narrative tasks were administered to 16 bilingual English-Hebrew preschool children (aged 5-6). The experimental group attended twelve sessions, a block of six in each language. Children were assessed four times pre and post each phase, and six weeks after the last session with baseline tasks. Our findings show differential growth in vocabulary knowledge in the two languages. Growth in home language followed intervention in the home language, while the societal language benefited from both blocks of intervention. Maintenance was observed for both languages. Narrative development showed a different pattern, with parallel development in the two languages, regardless of the language of intervention that was most significant after the two blocks and was also maintained after the intervention was over. We discuss how changes in one language impact development in the other and present several possible clinical implications.

Language of talk: Hebrew

Abstracts of posters

Scaling of Verbal and Nonverbal Theory of Mind (ToM) in children with and without Autism

Muna Abed El Raziq¹ and Natalia Meir^{1,2}

¹ Department of English Literature and Linguistics, Bar-Ilan University

² The Gonda Multidisciplinary Brain Research Center, Bar-Ilan University

The current study was devised to assess Theory of Mind (ToM) skills (both verbal and nonverbal) of children with Autism Spectrum Disorder (ASD) and children with typical development (TD) speaking Palestinian Arabic. It is agreed that impaired ToM is a core feature of ASD (Baron-Cohen, Leslie, & Frith, 1985). Yet, it is not clear whether children with ASD follow the same pattern of progression as children with TD on ToM skills.

Two groups of children participated: children with ASD ($n=10$) ($M_{age}= 100$ months, $SD =31.50$) and the control group of children with TD ($n=44$) ($M_{age}= 87$ months, $SD =18.32$). The two groups did not differ on non-verbal IQ (as measure by Raven, 1998) and socio-economic status (as measure by mother`s years of education). The ASD group was significantly older than the TD group.

Children were tested on a large battery of tasks, which included 5 subtasks tapping into verbal ToM skills (Diverse Desires, Diverse Beliefs, Content False-Belief, first-order location False-Belief, second-order False-Belief). The nonverbal ToM was evaluated using a picture-sequencing task requiring children to arrange three pictures to complete a story composed of four cards (Baron-Cohen et al., 1986). The sequences required children to understand the stories in terms of causal-mechanical, descriptive-behavioral, and psychological-intentional criteria.

The results indicated that children with ASD scored lower on ToM (verbal and nonverbal). There was high heterogeneity in the ASD group. On verbal ToM, there were significant differences on False-Belief subtasks, yet no differences on Diverse Desire and Diverse Belief.

On nonverbal ToM, there were significant differences on the conditions involving ToM, i.e., involving psychological-intentional criteria. The results confirmed previous studies that children with ASD have a deficit in ToM, yet the findings show that children with ASD initially follow the same pattern of ToM scale as children with TD.

Austin, G., Groppe, K., & Elsner, B. (2014). The reciprocal relationship between executive function and theory of mind in middle childhood: a 1-year longitudinal perspective. *Frontiers in psychology, 5*, 655.

Baron-Cohen, S., Leslie, A. M., & Frith, U. (1985). Does the autistic child have a “theory of mind”? *Cognition, 21*(1), 37-46.

Baron-Cohen, S., Leslie, A. M., & Frith, U. (1986). Mechanical, behavioural and intentional understanding of picture stories in autistic children. *British Journal of Developmental Psychology, 4*, 113-125.

Raven, J. (1998). *Raven's Coloured Progressive Matrices*. San Antonio, TX: Psychological Corporation.

Predicting Reading Comprehension in 4th Grade Hebrew Speakers Learning to Read English: How Simple is it?

Raizy Lazarus

Prof. Elinor Saiegh-Haddad

Bar-Ilan University

rbrevda@gmail.com

Introduction: The present study investigated the within-language and across-language relationships of correlators and predictors of word reading skills and reading comprehension skills in Hebrew (L1) speaking fourth graders learning how to read English (L2).

Objectives: The first objective was to see if there would be a cross-linguistic transfer of word reading and reading comprehension skills despite the linguistic distance between Hebrew and

English. The second objective aimed to clarify which components of language acquisition best predict word reading and reading comprehension in L1 and L2 for this population

Methods: This study was conducted with 20 fourth grade Hebrew-speaking children in Central Israel who were presented with tasks that tested oral language skills, word reading accuracy, pseudo word reading accuracy, word reading fluency, and pseudo word reading fluency in both L1 and L2. The children were also presented with tasks that tested phonological awareness, short term memory (with a forward digit span task), working memory (with a backward digit span test) and the speed of phonological retrieval from long term memory (with a rapid automatized naming task (RAN)) only in L1.

Results: Pearson correlations and multiple hierarchical regression analyses supported the cross-linguistic transfer of L1 word reading skills. In addition, phonemic awareness and cognitive measures taken in L1 were found to be significant predictors of word reading skills in both L1 and L2. In contrast, while phonemic awareness, RAN, and oral language were the only significant predictors of L1 reading comprehension, phonemic awareness, RAN, L2 oral language, L2 word reading accuracy and L1 reading comprehension were found to be significant predictors of L2 reading comprehension. These findings verified the unique contribution of L1 cognitive measures for both L1 and L2 and the specific linguistic skills in L1 and L2, respectively, which predicted reading comprehension skills for this population.

Discussion: These findings support three major theoretical frameworks that have been proposed to explain language and reading development in a bilingual context: the Linguistic Interdependence Hypothesis (Cummins 1979; 1981), the Common Underlying Cognitive Process Perspective (Geva & Ryan, 1993; Geva, Wade-Woolley, & Shany, 1997) and the Central Processing Hypothesis (Geva & Siegel, 2000). All three frameworks point to the existence of common underlying cognitive-linguistic abilities which predict reading development in a bilingual/biliterate child across languages and have important educational implications.

References:

- Cummins, J. (1979). Linguistic interdependence and the educational development of bilingual children. *Review of educational research*, 49(2), 222-251.
- Cummins, J. (1981). Age on arrival and immigrant second language learning in Canada: A Reassessment¹. *Applied linguistics*, 2(2), 132-149.
- Geva, E., & Ryan, E. B. (1993). Linguistic and cognitive correlates of academic skills in first and second languages. *Language learning*, 43(1), 5-42.
- Geva, E., & Siegel, L. S. (2000). Orthographic and cognitive factors in the concurrent development of basic reading skills in two languages. *Reading and Writing*, 12(1-2), 1-30.
- Geva, E., Wade-Woolley, L., & Shany, M. (1997). Development of reading efficiency in first and second language. *Scientific Studies of Reading*, 1(2), 119-144.

**Macrostructure, Microstructure, and Internal State Terms in the
Narratives of Russian–Hebrew Bilingual and Monolingual Preschool
Children with and without Developmental Language Disorder**

Noy Glitz Perry, Sveta Fichman, Joel Walters & Carmit Altman

Internal State Terms (ISTs) reflect children’s understanding of characters’ motivations, goals, emotional states, and beliefs and as such mirror children’s macrostructure knowledge. Two main issues are addressed in the present research: 1) how proficiency status (DLD/TLD) and bilingualism (bilinguals/monolinguals) impact on macrostructure, microstructure, and the frequency and type of ISTs; and 2) how macro- and microstructure abilities affect the use of ISTs in narrative telling.

Forty-two typically developing Russian-Hebrew children (BITLD), 16 bilingual children diagnosed with developmental language disorder (BISDLD), 22 typically developing Hebrew-speaking monolinguals (MOTLD) and five Hebrew-speaking monolingual children diagnosed with DLD (MODLD) participated. Mean age was 67.8 months. Proficiency tests were administered to assess language skills in L1/*Russian* (Gagarina, Klassert, & Topaj, 2010) and L2/*Hebrew* (Goralnik, 1995). Narratives were elicited with the wordless picture book, *Frog, Where are you?* (Mayer, 1969). 93 narratives in Hebrew were transcribed and coded for macrostructure, microstructure

and ISTs. Following Tsimpli et al. (2016), ISTs were classified into six categories: perceptual, physiological, linguistic, emotional, mental and motivational.

Findings showed that for macrostructure, children with DLD (both bilinguals and monolinguals) produced fewer macrostructure elements overall as well as fewer elements in the categories: Character, Initiating Event, Attempt, and Consequence. For microstructure, children with DLD produced fewer word types and shorter utterances than children with TLD. The effect of bilingualism was not observed in either the macrostructure or microstructure analyses. Perceptual ISTs (e.g. 'saw', 'heard') were the most frequent category produced, occurring mainly in Settings, Initiating Events and Consequences. The frequency of total ISTs yielded no significant differences between children with DLD and their peers with TLD, but children with DLD used perceptual ISTs less frequently than their peers with TLD, which could explain their weakness in macrostructure since perceptual ISTs are mainly used in the Initiating Event. Moreover, frequency of ISTs correlated significantly with the macrostructure score, which shows their contribution to the complexity level of the narrative structure. Discussion will relate to the source of difficulty children experience in macro, micro and ISTs.

Efficacy of treatment in L1 and L2 in Russian/Hebrew bilingual speakers suffering from aphasia: Two case studies

Alina Bihovski¹, Michal Ben-Shachar^{1,2}, Natalia Meir^{1,2}

¹ Department of English Literature and Linguistics, Bar-Ilan University

² The Gonda Multidisciplinary Brain Research Center, Bar-Ilan University

The prevalence of bilingualism is constantly growing worldwide, but research on the efficacy of language therapies for bilingual patients with aphasia is still sparse (see Goral et al., 2010, 2012). Previous case studies show a positive effect of Semantic Feature Analysis (SFA) therapy in relation to language functions (Boyle, 2010; Kiran & Roberts, 2010) and communicative abilities (e.g., Wambaugh & Ferguson, 2007) in both monolingual and bilingual persons with aphasia (MonoPWA and BiPWA, respectively). SFA is a naming treatment that requires the patient to generate words associated with the word they cannot name.

The current study aims to evaluate the efficacy of the SFA therapy on the language functions and narrative production of Russian/Hebrew BiPWAs. The presented study is part of a larger research program aimed to determine the differences in narrative production of Russian/Hebrew BiPWA and Hebrew MonoPWA, additionally clarifying BiPWA language profiles in terms of background factors (e.g., language use/ dominance before the stroke) and executive-functioning.

Two Russian/Hebrew BiPWAs with chronic aphasia received two consecutive blocks of SFA therapy in L1-Russian and L2-Hebrew (12 sessions in each language). Patients were tested prior to the treatment on the Russian and Hebrew short versions of BAT (Ivanova & Hallowell, 2009; Paradis & Libben, 1987) as well as on narrative abilities. At each SFA session, the patients were asked to generate the semantic features of 12 words (8 nouns and 4 verbs) and name the words.

Both patients improved in naming the target words. In addition, the scores on the BAT naming subtest after the treatment was higher in both treated and the untreated language. More importantly, an improvement in narrative production was detected in both languages, as measured by the number of correct information units. This finding confirms that the therapy yields a generalized effect, beyond naming.

Boyle, M. (2010). Semantic feature analysis treatment for aphasic word retrieval impairments: What's in a name?. *Topics in stroke rehabilitation, 17*(6), 411-422.

Goral, M., Levy, E. S., & Kastl, R. (2010). Cross-language treatment generalisation: A case of trilingual aphasia. *Aphasiology, 24*(2), 170-187.

Goral, M., Rosas, J., Conner, P. S., Maul, K. K., & Obler, L. K. (2012). Effects of language proficiency and language of the environment on aphasia therapy in a multilingual. *Journal of neurolinguistics, 25*(6), 538-551.

Ivanova, M. V., & Hallowell, B. (2014). A new modified listening span task to enhance validity of working memory assessment for people with and without aphasia. *Journal of Communication Disorders, 52*, 78-98.

Kiran, S., & Roberts, P. M. (2010). Semantic feature analysis treatment in Spanish–English and French–English bilingual aphasia. *Aphasiology, 24*(2), 231-261.

Paradis, M., & Libben, G. (1987). *The assessment of bilingual aphasia*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Wambaugh, J. L., & Ferguson, M. (2007). *Application of semantic feature analysis to*

retrieval of action names in aphasia. *Journal of Rehabilitation Research & Development*, 44(3), 381–394.

Children's sensitivity to focus effects: *rak (only)* vs. *tamid (always)*

Oshrat Moshe-Zaviv Yael Greenberg Sharon Armon-Lotem

Department of English Literature and Linguistics, Bar-Ilan University

Background: How do children interpret operators like *rak (only)* and *tamid (always)* that are sensitive to focus (FSEs)? Are they acquired at the same age? Is one more difficult to understand than the other? Comparing children's sensitivity to focus effects in sentences with *only* and *always* might not only teach us about the order of acquisition but also about the way children interpret them. This is of great interest as the interpretation of FSEs is similar across languages, making it a possible measure of typical late acquisition cross linguistically.

Method: 122 Hebrew-speaking children (2nd grade, 4th grade and 7th grade) and 20 adults participated. Participants were presented with pairs of sentences that included the operator: *rak (only)* and *tamid (always)* and sets of pictures, which were contextually relevant. In a truth-value judgment task, participants were asked to choose the correct assertion. There were two conditions for each FSE: (1) a syntactic condition – the FSE appeared in a pre-object final position with one object in its syntactic scope (e.g. *Mom buys a balloon only/always to the [BOY]_F* vs. *Mom buys a bear only/always to the [BOY]_F*), and (2) a prosodic condition - the FSE appeared in a preverbal position with two objects in its syntactic scope, and the focused associate was only marked prosodically (e.g. *The child only/always gives a [CARROT]_F to the rabbit* vs. *The child only/always gives a carrot to the [RABBIT]_F*).

Results: In the syntactic condition, interpreting sentences in an adult-like manner was significantly better with pre-object *rak (only)* than with pre-object *tamid (always)* for children in 2th grade ($M=78\%$, $SD=19$; $M=70\%$, $SD=20$, respectively) and in 4th grade ($M=87\%$, $SD=17$; $M=76\%$, $SD=19$, respectively). Children in 7th grade performed as well as the adults with both operators. In the prosodic condition, interpreting sentences in an adult-like manner was better with pre-verbal *rak (only)* than with pre-verbal *tamid (always)* for children in 4th grade ($M=55\%$, $SD=13$; $M=49\%$, $SD=14$, respectively) and 7th grade ($M=79\%$, $SD=18$; $M=71\%$, $SD=22$). A one-tailed binomial test revealed that the number of children who performed

above chance level was higher with *rak (only)* than *tamid (always)* in the prosodic condition in 4th grade and 7th grade and in the syntactic condition in 4th grade. For all child-groups, interpreting sentences in an adult-like manner was significantly better in the syntactic condition than the prosodic condition for both *only* and *always*. Individual level analyses yield similar results.

Discussion: Our findings show that it is easier to interpret sentences with *rak (only)* than with *tamid (always)*. *Rak (only)* has sensitivity to focus as part of its lexical semantics [2]. Once the focused element is identified (relying on syntactic and /or prosodic cues), no flexibility remains, and there is only one possibility to interpret the sentence which makes it easier for children to interpret. By contrast, since *tamid (always)* does not have sensitivity to focus as part of its lexical semantics [2], then there are in principle several strategies to interpret the sentence. Thus, with *always* there is more uncertainty which can lead to more processing load compared with *only*. Likewise, children were more sensitive to focus effects in the syntactic condition than in the prosodic condition (for both *only* and *always*). We hypothesize that this is because the prosodic condition involved a higher degree of uncertainty, since there are two potential answers, which may lead to a higher processing load [3].

Implication: This study highlights the importance of being aware to focus and its grammatical function in interpreting sentences, in particular in the presence of operators which are sensitive to focus. We suggest that it can be used among both monolingual and bilingual children to examine sensitivity to focus effects in children with semantic-pragmatic disabilities as ASD and SCD as a marker for their linguistic abilities.

[1] Rooth, M. (1985). Association with focus. *Ph.D. Thesis*, University of Massachusetts, Amherst./ [2] Beaver, D.I. & Clark, B.Z. (2008). *Sense and sensitivity: How focus determines meaning*. Wiley-Blackwell, Chichester./ [3] Gotzner, N. (2016). The role of focus intonation in implicature computation: A comparison with *only* and *also*. *Natural Language Semantics*.

Title: The impact of diglossia on word decoding and word learning in DLD and TLD Arabic native speaking children

Ola Ghawi-Dakwar, Sakhnin College for Education

Purpose: The phonological distance between Spoken Arabic (SpA) and Standard Arabic (StA) implies that StA words may be phonologically novel to Arabic L1 speakers. That is, they encode phonemes that are not within the spoken dialect of children. Earlier research showed that phonological novelty impacts phonological processing in memory among kindergarten and grade 1 TLD and DLD children (Saiegh-Haddad & Ghawi-Dakwar, forthcoming). The present study aimed to test the impact of phonological novelty on word decoding and word learning among first grade children.

Method: Fifty first grade children (25 TLD; 25 DLD) were administered pseudo word reading and pseudo word learning tasks. Items in both tasks differed in phonological novelty (novel versus non-novel) and varied in syllabic length (1-4 word decoding; 1-2 word learning). We specifically asked a) whether word decoding among DLD and TLD first grade children would be affected by phonological novelty, b) whether these differences are stronger in DLD than in TLD children.

Results: The results showed that DLD children underperformed their TLD counterparts on word decoding and word learning, too. Moreover, phonological novelty had a significant effect on 1 and 2 syllable words in both groups, but its effect was stronger in DLD than in TLD children. In word learning, a significant effect of phonological novelty was observed also in 1 and 2 syllable words in both groups but stronger among DLD children.

Conclusion: The results support observed deficits in DLD children in word decoding and word learning. They also support the impact of diglossia on word decoding and learning in TLD and DLD children.

Theory of Mind (ToM) in two languages: A multiple case study of bilingual English-Hebrew-speaking children with Autism Spectrum Disorder (ASD).

Iris Hindi¹ & Natalia Meir^{1,2}

¹ Department of English Literature and Linguistics, Bar-Ilan University

²The Gonda Multidisciplinary Brain Research Center, Bar-Ilan University

The study is an ongoing project which aims to investigate Theory of Mind (ToM) skills among bilingual children with ASD who acquire English as their Heritage language and Hebrew as their Societal language. There is a scarcity of research on bilingual children with ASD (but see Meir & Novogrodsky (2019a, b) on Russian-Hebrew bilinguals with ASD). Previous research consistently demonstrates that ToM impairment is a core deficit in children with ASD (Baron-Cohen, Leslie, & Frith, 1985). Yet, little is known about ToM skills in bilingual children with ASD. The effect of language (Heritage versus Societal) was examined in relationship to the children's performance on ToM tasks.

Five English-Hebrew-speaking children with ASD (6-10-year-old) were tested on ToM tasks (verbal and non-verbal). Verbal ToM battery included 5 subtasks: Diverse Desires, Diverse Beliefs, Content False-Belief, first-order location False-Belief, second-order False-Belief). The nonverbal ToM was evaluated using a picture-sequencing task (Baron-Cohen et al., 1986) which includes stories manipulating causal-mechanical, descriptive-behavioral, and psychological-intentional conditions. In addition, children's language skills were assessed using LITMUS Sentence Repetition tasks (Marinis & Armon-Lotem, 2015). All children were tested in English and in Hebrew. The language of the first session was counter-balanced.

First, ToM scores varied depending on the language of administration. More specifically, scores on verbal ToM tended to be higher in English, the Heritage language. Second, a variation in scores was observed for verbal and non-verbal performance on ToM tasks. Correlations between morpho-syntactical skills and scores on verbal ToM tests were detected. The preliminary results of the study demonstrate the importance of assessing bilingual children with ASD in both of their languages. These findings have important

implications for the language of treatment of bilingual children with ASD as well as recommendations for parents of bilingual children with ASD.

Baron-Cohen, S., Leslie, A. M., & Frith, U. (1985). Does the autistic child have a “theory of mind”? *Cognition*, 21(1), 37-46.

Baron-Cohen, S., Leslie, A. M., & Frith, U. (1986). Mechanical, behavioural and intentional understanding of picture stories in autistic children. *British Journal of Developmental Psychology*, 4, 113-125.

Marinis, T. & Armon-Lotem, S. (2015). Sentence repetition. In Sharon Armon-Lotem, Jan de Jong & Natalia Meir (eds.), *Assessing Multilingual Children: Disentangling Bilingualism from Language Impairment*, 95-124. Bristol: Multilingual Matters.

Meir, N. & Novogrodsky, R. (2019a). Prerequisites of pronoun use in monolingual and bilingual children with High Functioning Autism (HFA) and typical language development. *Frontiers in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02289>

Meir, N. & Novogrodsky, R. (2019b). Syntactic abilities and verbal memory in monolingual and bilingual children with High Functioning Autism (HFA). *First Language*. <https://doi.org/10.1177/0142723719849981>

Verbal Patterns as a diagnostic device for differentiating Modern Standard Arabic and Palestinian Arabic

Ibrahim Al-haj, Lior laks, and Elinor Saiegh-Haddad, Bar-Ilan University

This study specifically argues that Arabic diglossic modalities and varieties, as three distinct modalities, differ in the deployment of verbal Patterns. It addresses the following three research questions: To what extent do texts exhibit variety and modality differences in the frequency, syntactic and semantic usage of Arabic verbal patterns? Which verbal patterns are relevant to each modality and variety? What is the linguistic status of Modern Standard Spoken Arabic when compared with Palestinian Arabic on one hand and Modern Standard Written Arabic on the other hand? It is predicted that the results will show a distinction by modality and variety.

The database for this study was taken from an Arabic-language sample of a large-scale linguistic project called “ISF” project. The population sample consists of 30 Arabic-speaking

adults who were required to construct oral and written narratives of personal experience in Arabic, yielding a total of 90 texts: One third is MSA written texts; another third is MSA oral texts; and the other is spoken PA texts.

Verbal patterns are an efficient linguistic means that gives prominence to the linguistic gap not only between MSA and PA, but also between MSA-W and spoken modalities. Furthermore, these results highlight two major points. One is that not only the Mean Ranks of passive voice and verbal variation, but also some verbal patterns put MSA-S "in between" as a peculiar modality, establishing a bridge between the two extremes, and maintaining its status as a unique modality that is different from MSA-W modality and at the same time distinct from PA variety. The other point is that MSA has demonstrated more distribution of augmented verbs (higher patterns, such as aCCaC, Ca:CaC, tCCaCaC, and iCtaCaC) than the PA, not only in the syntactic but also in the semantic deployment, whereas PA has showed constant adherence to the significant deployment of CaCaC and CaCCaC in various syntactic and semantic functions examined in this paper. The pattern aCCaC is typical to MSA-W and so modality distinction; tCCaCaC moves MSA-S. This behavior could be interpreted in two ways. One way is meta-linguistic use. When speakers are required to speak in MSA, they insert more elements (in this case, verb patterns) that are in general typical to MSA, as they feel they have to use a "better" language. The second way is MSA's typicality. The speakers sometimes need to "exaggerate" in using MSA elements; when they write MSA, they simply feel that they need to use what it is naturally typical to MSA.

This study is expected to have significant implications for sparking further research in identifying the gap between Arabic modality and variety in other contexts, and teaching Arabic for both native speakers (MSA) and non-native speakers (colloquial and MSA).

The Effect of Age, Grammatical Class, Modality, and Lexico-Phonological Distance on Word-Knowledge in the Context of Arabic as a Diglossic Language.

Tufuul Taraby-Juma'a & Elinor Saiegh-Haddad

Many previous studies show that language users find nouns easier than verbs to comprehend and produce, but scant research has been carried out in bilingual settings; where standard and non-standard forms of a language are used simultaneously, and in which the same noun or verb may have forms that vary in distance between the standard and non-standard: very distant and completely different forms (i.e., unique), somewhat distant overlapping forms (i.e., cognate), and non-distant (i.e., identical) lexico-phonological forms. The aim of the present study was to examine identical, cognate and unique noun and verb-comprehension and production by young typically developing preschool children (4-year-olds and 5-year-olds) and lexico-phonological distance. Hence, the following variables were manipulated in this study of lexical knowledge in children: grammatical class (nouns vs. verbs), distance (identical, cognate and unique), age (4-year-olds and 5-year-olds), and modality (comprehension vs. production). This study was conducted in the context of Arabic-diglossia. Thirty 4-year-old and thirty 5-year-old native speakers of Palestinian Arabic in Israel were asked to perform cross-linguistic lexical tasks (adapted from LITMUS-CLT): four picture naming tasks; two receptive (comprehension): pointing at pictures; and two productive: naming pictures. The tasks targeted 60 lexical items that varied in lexico-phonological distance between their standard and non-standard spoken forms: identical, cognate and unique lexical items (Saiegh-Haddad & Spolsky, 2014). Three-way-ANOVA tests revealed that in general noun- knowledge was higher than verb-knowledge, and comprehension scores were higher than production scores. Moreover, identical items reached ceiling levels of knowledge in both comprehension and production in both age groups and were, therefore, excluded from further analysis. In contrast, unique words were more difficult than cognate words and this factor interacted with modality and with age-group. Namely, younger, but not older children, found comprehension of cognates significantly easier than production. Yet, the comprehension and production of unique words was equally difficult in both age-groups. Furthermore, the results revealed an

interaction of age with grammatical class. Namely, nouns were easier than verbs only in the younger group but not in the older.

The study also conducted a qualitative analysis of 51 errors in an attempt to investigate the source of the errors children made in verb and noun production. A scale of error-types was adapted from Lahey and Edwards (1999) in which all errors were classified according to their distance from the target MSA form as follows: 0= not providing any response, 1= talking about and not naming, 2=semantic associate, 3= semantic general or semantic specific, 4= PVA representation, 5= PVA encoding some features of MSA, and, 6=phonological/phonetic error. The results showed that the most frequent error-type in the older children was using a PVA form that encoded some features of the MSA form and this error emerged in both cognates and unique words. The most frequent error-type that was observed in the younger group was using the PVA form. These results imply that the spoken non-standard form is dominant in word production and that it interferes with the representation of the standard form in the case of cognates, and with the construction of and the access to the standard representation in the case of unique words (Saiegh-Haddad & Haj, 2018). The PVA representations of all the 60 targeted words were within the children's vocabulary; this explained why the children's error-types were non-semantic (error-type number 0 =0 in the production of the cognate and the unique lexical distance; and error type number 1= 0.4 in the cognate lexical distance and 0.6 in the unique lexical distance). This might reflect linguistic processes under which the children's construction of the MSA words goes; starting by semantic associated representations till using a PVA form that encoded some features of the MSA form which brings them closer to produce the target accurate MSA word.

התפתחות מורפו-תחבירית בקרב דו-לשוניים עם וללא לקות שפה התפתחותית-השוואה

בין שתי מטלת הנרטיב ומטלת חזרה על משפטים

סיון בנג'י, סטודנטית שנה ד' במכללת הדסה - sivan1214@gmail.com

שרונה הראל, סטודנטית שנה ד' במכללה הדסה - sharona@rothsteins.org

ד"ר סוטה פיכמן - fichmans@gmail.com

מטרת המחקר הינה לבחון כיצד לקות שפה משפיעה על היכולת המורפו-תחבירית בקרב ילדים דו לשוניים בשתי מטלות שונות: מטלת נרטיב ומטלת חזרה על משפטים. ממחקרים קודמים עולה כי מצד אחד מטלת נרטיב עשויה להיות יעילה באבחון לקות שפה מאחר וניתן להתייחס לאוצר מילים, מבנים דקדוקיים וכן מבנה הנרטיב [1] באותה מטלה. מנגד, ילדים עשויים להיעזר באסטרטגיות פיצוי וכך הקשיים המורפו-תחביריים לא יבואו לידי ביטוי במטלת הנרטיב [2]. לעומת זאת מטלת חזרה על משפטים הוכחה ככלי יעיל לאבחון לקות שפה אף בקרב ילדים דו לשוניים [3].

המחקר כולל 27 נבדקים דו לשוניים דוברי רוסית- עברית, בגילאי 81-55 חודשים (9:6-4:7 שנים): 4 ילדים עם לקות שפה ו-23 ילדים עם התפתחות שפה תקינה. לקות שפה אובחנה באמצעות מבחני סינון ברוסית [4] ועברית [5]. ילדים עם מיומנות שפתית של יותר מ-1.25 מתחת לנורמות דו-לשוניות בשתי השפות הוגדרו כילדים עם לקות שפה. במטלת הנרטיב הילדים סיפרו סיפור לפי תמונות, *Frog, Where Are You?* [4]. במטלת חזרה על משפטים הילדים נתבקשו לחזור על 30 משפטים ברמות מורכבות שונות אשר הוצגו במצגת אינטראקטיבית. במבעים שהתקבלו משתי המטלות זוהו וקודדו שגיאות בקטגוריות מורפו-תחביריות שונות.

תוצאות המחקר מעידות על כך שלא נמצא הבדל בין ביצועי הנבדקים עם לקות השפה לבין ביצועי הנבדקים ללא לקות השפה, במטלת נרטיב. לעומת זאת, במטלת חזרה על משפטים נמצא הבדל מובהק בין הקבוצות (למרות גודל מדגם קטן נעשה מבחן טי בעקבות ההתפלגות הנורמלית של הנתונים). טעויות מסוג השמטת ה' הידיעה, אי-התאמה במין והשמטת מושאים מחויבים נמצאו כמבחינות בין ילדים עם וללא לקות (על פי מבחן Mann-Whitney).

הטעות הנפוצה ביותר, השמטת ה' הידיעה, בשתי המטלות, מצביעה על הקושי העיקרי של ילדים דו-לשוניים עם לקות שפה. בנרטיב השמטת ה' הידיעה נחשבת לטעות מורפו-תחבירית, בשונה משימוש יתר בה' הידיעה בהתייחסות ראשונית לדמות אשר נחשבת לטעות פרגמטית [4]. ההשמטה יכולה גם לנבוע מהשפעת הדו-לשוניות מפני שברוסית לא קיימת מקבילה ל-ה' הידיעה. ההבדל בין המטלות מצביע על שימוש באסטרטגיות פיצוי בנרטיב ע"י ילדים עם לקות שפה – שימוש בהקשר, תמונות, בחירת מבנים פשוטים אשר אינם קיימים במטלת החזרה. דיון נסוב סביב המורכבות התחבירית הפשוטה יותר במבעים

בנרטיב בשונה ממשפטים במטלה חזרה על משפטים המחייבים את הילדים להתעמת עם הקושי המורפו-תחבירי.

[1] Botting, N. (2002). Narrative as a tool for the assessment of linguistic and pragmatic impairments. *Child Language Teaching and Therapy*, 18, 1–22.

[2] Fichman, S., Walters, J., Melamed R., & Altman, C. (under review). Reference to characters in narratives of bilingual and monolingual children with Developmental Language Disorder (DLD) and typical language development. *First Language*.

[3] Mayer, M. (1969). *Frog Where Are You?* New York, NY: Dial.

[4] Meir, N., Walters, J., & Armon-Lotem, S. (2016). Disentangling SLI and bilingualism using sentence repetition tasks: The impact of L1 and L2 properties. *International Journal of Bilingualism*, 20(4), 421-452.

Devising a Global Language Assessment Template (GLAT)

Mellissa Bortz, Department of Communication Sciences and Disorders, St John's University

The research question undergirding this poster is 'What should constitute a global language assessment template?' The rationale for this study is that one of the major problems facing Speech-Language Pathologists and Audiologists (SLP/A) is the absence of language assessments for bi/multilingual and linguistically diverse populations. Researchers have expressed the need for these assessments for the last 50 years and continue to do so. In order to address this need I have devised an international task-team of interested researchers. We meet monthly via Zoom Video-Conferencing to discuss pertinent issues and feedback on research tasks.

The purpose of this poster is to describe the various procedures involved in devising a template for global language assessment for children and adults. The World Health Organization International Classification of Functioning, Disability and Health – Children and Youth (ICF-CY) and adults (ICF), provides an assessment framework for SLP/As. Other methodologies include setting up a task-team of international multidisciplinary SLP/As,

linguists, statisticians, computer-scientists, application developers and test publishers. These team members will be responsible for devising the assessment template.

Current assessment methods described in the literature are being examined for possible use in the GLAT. Contrasting and non-contrasting features of African American English [AAE], (Seymour, Bland-Stewart and Green, 1998) is a possible method. Stockman (2006), developed a minimum core competency for AAE which could be applied as a methodology for the GLAT. The Diagnostic Evaluation for Language Variation (Seymour, Roeper, De Villiers & Zurer-Pearson [2005] and the experience of these authors can inform the GLAT process. Other invaluable resources in this realm is a similar project undertaken for the European Union by the *Comite Permanent de Liaison des Orthophonistes/Logopedes de l'Union Europeene* 'Standing liaison committee of Speech and Language Therapists/Logopedists in the European Union' by authors such as Armon-Lotem and De Jong (2015). In addition, the Bilingual Aphasia Test (Paradis and Libben, 1987) assesses each language of a bi/multilingual person with aphasia in an equivalent way. Therefore, each version is not a translation but instead culturally and linguistically relevant. Hyter & De-Salas Provance (2019) have also devised a list of alternative methods of assessment such as use of narrative assessment methods which will be considered for the GLAT. Bedore and Peña (2008) have devised a decision making framework for bilinguals which can also be useful in this process.

This is an ongoing project with many different phases.

Abstracts of posters

Final projects presented by students at the MA program in Communication Disorders

ידע, אמונות וציפיות הוריות לגבי התפתחות שפה ותקשורת בתינוקות והשפעתן על הפלט
השפתי בדיאדת הורה הומוסקסואל-תינוק (מחקר פיילוט)

שני זלמן מיוסט, הילה יעקבי (Ph.D.)

מכללה אקדמית הדסה, ירושלים

ידוע זה מכבר שלתשומה הלשונית ישנה תרומה להתפתחות הילד באופן כללי והתפתחות שפתו באופן ספציפי. התשומה אותה ההורה מפיק, קשורה לאופן בו הוא מבין את צרכי ילדו. אחת הדרכים שבעזרתן מתאים ההורה את מסריו לילדו הינו השימוש בדיבור מופנה תינוקות (Infant directed speech; IDS). תפיסות ואמונות ההורה בנוגע לצרכיו של ילדו משפיעות על השימוש ב-IDS. גורם נוסף אשר עלול להשפיע על תפיסות ואמונות ההורה הינו ההבדל בין הידע הקיים אצל גברים ואצל נשים לגבי התפתחות ילדים. כך למשל, נמצא כי במשפחות הטרוסקסואליות, הידע הקיים אצל גברים שונה מהידע הקיים אצל נשים בנוגע להתפתחות ילדים. מרבית המחקרים בהם נבדקה דיאדת הורה - תינוק כללו נבדקים הטרוסקסואלים. לפיכך, מטרת המחקר הינה לבחון את הקשר בין האמונות והציפיות ההוריות לגבי התפתחות שפתית ותקשורתית בגיל הילדות לבין מאפיינים של הפלט השפתי המופנה ע"י ההורה לילדו בדיאדת הורה - תינוק במשפחות הומוסקסואליות. בנוסף, נרצה לבדוק מהן נקודות השוני והדמיון בין המטפל העיקרי והמטפל המשני במשפחות הטרוסקסואליות לעומת הומוסקסואליות. במחקר יצולמו דיאדות הורה - תינוק במהלך אינטראקציות מובנות למחצה (משחק עם צעצוע פשוט ומורכב, קריאת ספר תמונות וספר בעל עלילה) ואינטראקציה חופשית. כל אב ימלא שאלונים שנוגעים להתפתחות הכללית של ילדים כמו גם לידע, האמונות והציפיות שלו לגבי התפתחות שפתית ותקשורתית בתינוקות. הדיאדות ינותחו ויבדקו בהן מדדים שונים המעידים על כמות ואיכות התשומה הלשונית שמפנה ההורה לילדו. מתוצאות הפיילוט עולה כי אבות הומוסקסואלים מעריכים עצמם בצורה גבוהה יותר ביכולתם לטפל בתינוק ובהתאמה קיבלו תוצאות טובות יותר בשאלוני הידע. יחד עם זאת, נמצאו הבדלים במדדים השונים לניתוח IDS בין קבוצת האבות הומוסקסואלים לבין קבוצת האבות הטרוסקסואלים, כך שסך כמות המלל (מילים

חדשות וחוזרות) ומספר המילים בדקה היו גדולים יותר דווקא אצל אבות הטרוסקוואלים. בנוסף, מורכבות המשפטים הייתה דומה בין שתי הקבוצות. ממצאים אלו אינם עולים בקנה אחד עם רמת ידיעות גבוהה יותר שהפגינו ההורים ההומוסקוואלים בנוגע להתפתחות שפה ותקשורת בגיל הינקות ולגבי התפתחות כללית של ילדים.

**אמונות וציפיות הוריות לגבי התפתחות שפה ותקשורת והשפעתן על הפלט השפתי בדיאדת אם - תינוק
כתלות בסוג האינטראקציה: קריאת ספר תמונות לעומת ספר בעל עלילה (מחקר פיילוט)**

מי-טל כרמלי והילה יעקבי (Ph.D.)

המכללה האקדמית הדסה

ילדים לומדים שפה דרך אינטראקציות תקשורתיות עם הסביבה, ועל כן לפלט השפתי המופק על-ידי ההורה ישנה השפעה נרחבת על התפתחות השפתית של הילד. ידוע כי ההורה מתאים את הפלט השפתי שלו לרמה שבה הוא מאמין שילדו נמצא. ההתאמה הזו נעשית באמצעות שימוש בדיבור מופנה (תינוקות Infant Directed Speech; IDS), אשר לו מאפיינים הנבדלים מדיבור המופנה למבוגר ומטרתם להקל על הילד את קליטת השפה ולסייע ברכישתה. גורם נוסף אשר משפיע על הפלט השפתי של ההורה הינו האמונות, הציפיות והתפיסות הקיימות אצל ההורה בנוגע להתפתחות הילד. אחת הדרכים בהם הורים חושפים את ילדיהם לשפה הינה באמצעות קריאת ספרים. ממצאים מצביעים כי קיים קשר חיובי בין קריאת ספרים ויכולות שפתיות, כבר בגיל חצי שנה (Sénéchal, M., & LeFevre, J. A., 2002). מטרת המחקר הנוכחי הינה לבדוק קשר בין האמונות והציפיות ההוריות לגבי התפתחות שפה ותקשורת לבין הפלט השפתי אותו הם מפנים לתינוקם וזאת בגיל הינקות המוקדם. הפלט השפתי ייבחן על ידי שימוש בשני סוגי ספרים, האחד ספר תמונות (ספר 'פשוט') אל מול ספר המכיל עלילה (ספר 'מורכב'). במחקר ישתתפו 30 אימהות לילדים בכורים בני 6-1 חודשים. האימהות יתבקשו למלא שאלונים הנוגעים להתפתחות של הילד יחד עם שאלונים אודות הציפיות, האמונות והתפיסות של האם בהקשר להתפתחות השפתית והתקשורתית של תינוקות. כמו כן, יתבצע צילום וידאו וניתוח של אינטראקציה בין האם והילד הכוללת הקראת ספר פשוט וספר מורכב ופעילויות משחק שונות. מתוך ניתוח תוצאות פיילוט ראשוניות, עולה כי אינטראקציה של קריאת סיפור מעודדת הפקת מספר מבעים רב יותר, הכוללים יותר מילים חדשות בהשוואה לאינטראקציה משחקית, ממצא העולה בקנה אחד עם הממצאים הידועים עד כה בספרות (Crain-Thoreson et al., 2001; Montag et al., 2015). כמו כן, מהשוואה בין שני סוגי הספרים עולה כי אינטראקציה של קריאת ספר בעל עלילה מזמנת הפקת מספר רב יותר של מבעים, בעלי מורכבות תחבירית גבוהה יותר, בהשוואה לאינטראקציה של קריאת ספר פשוט. המחקר מחדד את החשיבות של קריאת ספרים משותפת גם בגילאים צעירים, כמו גם בחירת סוג הספר, כדרך להגברת כמות ואיכות המלל המופנה לתינוק.

מקורות

- Crain-Thoreson, C., Dahlin, M. P., & Powell, T. A. (2001). Parent-child interaction in three conversational contexts: Variations in style and strategy. *New Directions for Child And Adolescent Development, 92*, 23-38.
- Montag, J. L., Jones, M. N., & Smith, L. B. (2015). The words children hear: Picture books and the statistics for language learning. *Psychological Science, 26*(9), 1489-1496.
- Sénéchal, M., & LeFevre, J. A. (2002). Parental involvement in the development of children's reading skill: A five-year longitudinal study. *Child Development, 73*(2), 445-460.

אמונות וציפיות הוריות לגבי התפתחות שפה והשפעתן על הפלט השפתי בדיאדת אם-תינוק:

הבדלים בפלט המופנה לתינוק כתלות במין הילוד

אולגה ירושנקו

התשומה הלשונית אשר מופנית לילד הינה גורם מרכזי המשפיע על התפתחות השפה. הורים מתאימים את התשומה הלשונית לרמת הילד על פי תפיסתם, ומכאן שלתפיסות, האמונות והציפיות הקיימות אצל ההורה בנוגע לשלב ההתפתחותי של ילדם תפקיד משמעותי בהתפתחות הכללית ובהתפתחות השפתית בפרט. אחת הדרכים בהם אימהות מתאימות את מסריהן לילד הינה באמצעות דיבור מופנה פעוטות – Infant-directed Speech. במחקרים קודמים נצפו הבדלים כמותיים ואיכותיים במלל שאימהות מפנות לבנים לעומת הבנות כבר מגיל שישה חודשים. המחקר הנוכחי בא לבחון הבדלים אלו באינטראקציה מונחית לעומת חופשית בגילאים צעירים יותר, וכן לבדוק את הקורלציה האפשרית עם האמונות והציפיות של האם. במחקר הנוכחי ישתתפו כ-30 אימהות לילדים בכורים בני 6-1 חודשים. הנתונים יתקבלו באמצעות שאלונים שימולאו על ידי האם בנוגע להתפתחות הכללית והשפתית של הילד כמו גם האמונות, הציפיות והתפיסות הקיימות אצל האם. בנוסף, יתבצע צילום וידאו של חמש אינטראקציות שונות, חופשיות ומובנות, בין האם והילד וינתחו מדדים שפתיים כמותיים ואיכותיים בפלט השפתי. מתוך ניתוח איכותי של תוצאות פיילוט ראשוניות, נצפו אחוזים גבוהים של מבעים הכוללים פרשנות ושאלות בשיח בן אם לביתה. ממצאים אלו דומים לממצאי מחקרים קודמים, אשר הראו בנוסף לכך כי אימהות לבנות קיבלו ציון MLU גבוה יותר והפיקו באופן כולל יותר מבעים מאשר אימהות לבנים. הסברים אפשריים להבדלים אלו מתייחסים להבדלים נוירולוגיים והבדלים בהתפתחות השפתית בין תינוקות זכרים לנקבות, כמו גם הבדלים הנוגעים לסוציאליזציה המגדרית ולציפיות החברתיות-תקשורתיות השונות בין בנים ובנות.

השוואת יכולת שחזור נרטיבים המוצגים באופנים שונים אצל ילדים בגילאי בית ספר עם התפתחות שפה תקינה וילדים עם קשיי שפה ולמידה

מיכל הלוי, בהנחיית ד"ר ג'ודי קופרסמיט, המכללה האקדמית הדסה ירושלים

בשל החשיבות הרבה של שנות בית הספר בביסוס היכולות השפתיות והתקשורתיות של הילד, ילדים עם קשיי שפה, מתמודדים עם קושי רב בפיתוח מיומנויות הקריאה והכתיבה שלהם, ובהתמודדות עם המשימות האקדמאיות. מחקרים מראים כי היכולת הנרטיבית של הילד נמצאת בקורלציה עם המיומנויות האורייניות של קריאה, כתיבה והבנת הנקרא, שאליהן נדרשים ילדים בגילאי בית ספר. כך, פגיעה ביכולת הנרטיבית, עשויה לנבא קושי ביכולות האקדמיות הנצרכות בבית הספר. עם זאת, קיימים מעט מחקרים אשר בחנו לעומק את היכולות הנרטיביות של ילדים מתבגרים עם קשיי שפה ולמידה.

מחקר זה, מבקש לחקור וללמוד את מאפייני השיח הנרטיבי של ילדים מתבגרים בגיל בית ספר, ולהשוות אותם ליכולות נרטיביות של ילדים עם קשיי שפה ולמידה. המחקר ינסה לעמוד על היכולות הנרטיביות של הילדים באמצעות שתי מטלות נרטיביות, הדורשות קליטה, עיבוד והבנה של מידע בדרכים שונות - בערוץ הוויזואלי ובערוץ האודיאוטורי. המטלות מזמנות הפקה ושחזור של הסיפורים על ידי הילדים ומציבות אתגרים שונים ברמה הקוגניטיבית והלשונית.

אוכלוסיית המחקר כוללת תלמידי כיתות ה' – בני 10-11 - 8 תלמידים בכיתה מקדמת, עם קשיי שפה ולמידה אשר עברו ועדת השמה עם אפיון המעיד על קושי שפתי ו/או לקות למידה ו-8 תלמידים מכיתות רגילות, עם התפתחות שפה אופיינית. הילדים הפיקו שני סיפורים מבוססים על שני סרטונים ללא מילים מתוך הסדרה של הפנטר הוורוד אשר זהים באורך ובמורכבות האפיזודות – הפקה אחת לאחר צפייה בסרטון אחד והפקה שנייה לאחר צפייה והשמעת מודל מוקלט של הסיפור. נותחו מדדים של יכולת נרטיבית בשלושה תחומים: מרכיבי האפיזודה, אוצר המילים בסיפור וקישוריות תחבירית – סמנטית.

תוצאות המחקר הראשוניות מעידות על יכולות טובות יותר בקבוצת הילדים עם התפתחות שפה תקינה, בתחום אוצר המילים והתחביר. ניתוח נרטיבים שנאספו עד כה משתי הקבוצות, ללא מודלינג של השמעה, הראה יכולת תחבירית מפותחת יותר ושימוש במארגים רבים ומגוונים יותר של ילדים עם התפתחות תקינה לעומת ילדים עם קשיי שפה ולמידה.

הבדלים בדיאדת אם תינוק כתלות בגיל התינוק ובאמונות והציפיות ההוריות לגבי התפתחות שפה

ותקשורת (מחקר פיילוט)

בלה קרומבין והילה יעקבי (Ph.D.)

המכללה האקדמית הדסה

מבוגרים נוטים להתאים את התשומה הלשונית שלהם לצרכי ילדיהם כאשר הם פונים לתינוקות וילדים צעירים. לשם כך הם משתמשים ב'דיבור מופנה תינוקות' (Infant Directed Speech; IDS) הכולל שימוש במבטים קצרים, אוצר מילים מצומצם, הדגשות וחזרות על מילות מפתח, אינטונציה מוגזמת וטון גבוה. לרוב, השימוש ב-IDS אינו מודע, אך נמצא כי הוא עשוי להיות מושפע מגורמים הכוללים בין השאר את הידע, האמונות והציפיות של ההורים לגבי ההתפתחות הכללית של ילדיהם. עם זאת, למיטב ידיעתנו, טרם נבדק הקשר בין האמונות והציפיות ההוריות לגבי התפתחות שפה ותקשורת, באופן ספציפי, לבין השימוש ב-IDS. כמו כן, טרם נבדק קשר זה אצל תינוקות בני פחות משישה חודשים, הנמצאים בשלב הקדם מילולי. השערת המחקר הינה כי האמונות והציפיות ההוריות לגבי התפתחות שפה ותקשורת תהיינה בקשר ישיר עם התשומה הלשונית של ההורים בשלב הקדם מילולי וכי הן תגברנה ככל שהתינוק יהיה יותר מבוגר. לצורך בדיקת ההשערה יבחנו דיאדות אם-תינוק בגילאי חודש עד שישה חודשים. התינוקות יחולקו לשתי קבוצות גיל: חודש עד שלושה חודשים לעומת ארבעה עד שישה חודשים. בהליך המחקר יוסרטו דיאדות הכוללות חמש אינטראקציות שונות הכוללות אינטראקציה חופשית ואינטראקציות מובנות למחצה. בנוסף האימהות תמלאנה שאלוני הערכה עצמית ליכולת הטיפול בתינוק, שאלון ידע על התפתחות ילדים, שאלון לגבי סביבת הגידול של התינוק ושאלון הבדק את הידע, האמונות והציפיות ההוריות לגבי ההתפתחות השפתית והתקשורתית של תינוקות. לאחר מכן ינותחו המבטים של האימהות ויקודדו מדדים של איכות וכמות המסר המילולי. בשלב זה נותחה דיאדה אחת של אם ותינוק בת שלושה וחצי חודשים. מהניתוח עולה כי אכן קיימים בדיבור של האם מאפייני IDS, הכוללים חזרות רבות על מילים והעדפה לשימוש בשמות עצם ופעלים. המשך המחקר יוכל לשפוך אור על הקשר בין שימוש ב-IDS לבין האמונות והציפיות ההוריות בנוגע להתפתחות שפה ותקשורת אצל תינוקות, כתלות בגיל התינוק במהלך השלב הקדם מילולי.

השפעת טיפול בדיבור, על פי תכנית מובנית ואינטנסיבית, באמצעות גישת טיפול Shape Sound

Color -SSC על החלטות הניתוחיות במקרה של אי ספיקה חיכית לועית-מחקר אורך

ציפי גור, אריאלה נחמני (Ph.D.) המכללה האקדמית הדסה

חיך ושפה שסועים הינם מומים מולדים המופיעים בשכיחות גבוהה יחסית של 1:700 לידות באוכלוסיות השונות בעולם. השסע יכול להופיע בשפה בלבד, בחיך בלבד או שסע משולב של השפה והחיך. יכול להופיע שסע חד צדדי חלקי או שלם או שסע דו צדדי חלקי או שלם ובדרגות חומרה שונות. שפה שסועה עם/בלי חיך שכיחה יותר בקרב בנים וחיך שסוע בלבד נפוץ יותר בקרב בנות.

ילדים הנולדים עם שסעי החיך עם או בלי השפה הינם בסיכון לפתח אי ספיקה חיכית לועית ולכן נצפה לראות דיבור אפי, שגיאות קומפנסטוריות על רקע אי ספיקת החיך, שגיאות פונולוגיות ושיבושי היגוי המושפעים מהמבנה האנורמלי של חלל הפה והשילוב ביניהם לכן תחום ליקוי הדיבור במקרים של מומי החיך למיניהם הינו מורכב וייחודי ומוגדר כ- "cleft palate speech" ובהתאם קיימת התייחסות טיפולית. קיימות גישות שונות ולא אחידות לעקרונות טיפול בילדים עם חיך ושפה שסועים.

בין שיטות הטיפול השונות קיימת שיטת SSC (Sound Shape Color) המתאימה למגוון רחב של הפרעות בהיגוי (Speech Sound Disorders). זוהי שיטה הבנויה מחוויות קנסטטיות, ויזואליות ושמיעתיות המביאות את המטופל ליצירת התנועה הרצויה בעת דיבור. שלשת חושים אלו הם בבסיס סכמת הגוף ומאפשרים ביצוע תנועות על סמך ניסיון חושי. התוכנית בנויה בשלבים המאפשרים למידת התנועה וארגונה בכדי להפעילה בכל פעם מחדש על ידי מתן רמזים להבדל בקוליות, רמזים להבדלים בין חוכך ופוצץ ורמזים על מקום החיתוך במחקר הנוכחי, שהינו מחקר אורך, נבדקה שיטת הטיפול SSC בילד בן 6 שנים אשר נולד עם שסע חד צידי בשפה ובחיך וסובל משגיאות אובליגטוריות, פסיביות ואקטיביות שהינן מהשגיאות האופייניות במקרים של חיך שסוע ואי ספיקה חיכית לועית. בנוסף משולבות בשגיאות אילו שגיאה פונולוגית מסוג השמטת קוליות. המטפל קבל סדרה של טיפולי דיבור באמצעות השיטה אשר תועדו למטרת המחקר הנוכחי. בסיום סדרת הטיפולים (14 טיפולים) ניכר שיפור ניכר במובנות הדיבר עקב דיכוי דיכוי מוחלט של האסטרטגיות הקומפנסטוריות למרות שעדיין קיים קושי מסויים בהכללה. בניית מפל לחצים בקדמת הפה למטרת הפקת הסותמים הקדמיים הבלתי קוליים, דיכוי השגיאה האובליגטורית, והפקה תקינה של החוכך השפתי שני. יש לציין כי קיים עדיין קושי בהכללה.

השוואת יכולות נרטיביות של ילדים עם התפתחות שפה תקינה ועם לקות שפה: שימוש

בפרוטוקול נרטיבי על פי גישת צורה ופונקציה

אפרת שוורץ, בהנחיית ד"ר ג'ודי קופרסמיט, המכללה האקדמית הדסה ירושלים

המחקר הנוכחי מהווה מחקר המשך לסדרת מחקרים שמטרתם ליצור אבחון נרטיבי בגישת צורה-פונקציה, על בסיס הסיפור "Frog Where are you?". במחקר זה נבדקו ההבדלים ההתפתחותיים עם העלייה בגיל בין שתי קבוצות של ילדים עם התפתחות תקינה TD: ילדי גן בגילאי 5:00-5:11 שנים, וילדי בי"ס בגילאי 8:00-8:11 שנים. בנוסף נבדקו ההבדלים לפי הרמה השפתית בין שתי קבוצות של ילדים בני 5:00-5:11 שנים: ילדים עם התפתחות תקינה (TD) וילדים עם לקות שפה (DLD). המחקר התמקד בשלושה תתי מבחנים של האבחון הנרטיבי בשלבי בניה: הממד המבני, הממד הלוקסיקאלי (שמות עצם ופעלים, וההבדל ביניהם), והמדד האולולואטיבי.

תוצאות המחקר מעידות על עליה בכל המדדים שנבדקו עם העליה בגיל, וכן מוכיחות כי ילדים עם TD השיגו ציונים גבוהים יותר מילדים עם DLD בכל המדדים שנבדקו פרט לממד המבנה. תוצאות אלו מתאימות לתוצאות מחקרים קודמים, ומוסיפות נדבך נוסף ליצירת אבחון נרטיבי המאפשר השוואה לנורמות לפי גיל, ואבחנה מבלדת בין ילדים עם TD וילדים עם DLD.

יכולותיהם השפתיות בערבית של ילדים מהמגזר הערבי הלומדים במסגרות חינוך דוברות עברית

מנחה: עתליה חי ויס - עורכת המחקר: עביר חדר ארשיד

יותר ויותר ילדים דוברי השפה הערבית לומדים במסגרות חינוכיות המתנהלות בשפה העברית. תופעה זו שכיחה במיוחד בערים המוגדרות מעורבות, כמו למשל העיר נצרת עלית, בה על פי משרד הפנים 80% מהתושבים הם יהודים ו 20% ערבים, לעיתים הבחירה במסגרות חינוכיות דוברות עברית נובעת ממחסור במסגרות בשפה הערבית. ילדים אלו החשופים לשפה הערבית במסגרת ח"י המשפחה ולשפה העברית במסגרת הגן מוגדרים כילדים דו לשוניים. מחקר זה בוחן את היכולות השפתיות של ילדים אלו בשפת הבית שלהם ומשווה אותן לילדים בני גילם הלומדים במסגרות בשפה הערבית. כלי המחקר הינו מבחן כצנברגר לילדים בני 4-6 דוברי השפה הערבית, כלי הנמצא בפיתוח. בדיקת המיומנויות בשפה הערבית חשובה בכדי לבדוק האם נצפים ניצנים של קושי בשפת האם בדומה למדווח בקהילות מיעוטים בארצות שונות, דבר שעלול להיות תוצאה של חשיפה אליה רק בקשרים ביתיים ולא בהקשרם אקדמאיים, וגם תוצאה של שימוש הולך ופוחת בשפת הבית. המחקר התמקד במשפחות ערביות מנצרת עלית (נוף הגליל). עד כה אותרו 12 ילדים 4 בנים ו 8 בנות, 6 הלומדים בגן / בית ספר בהם שפת ההוראה היא עברית ו 6 ילדים הלומדים בגן / בית ספר בהם שפת ההוראה היא ערבית. המסגרות החינוכיות נמצאות בנצרת עלית הילדים הלומדים בשפה העברית, נמצאים במסגרות אילו החל מגיל שלושה שנים בממוצע. שנות ההשכלה של האימהות נמצא במובהק גבוה יותר בקרב הילדים הלומדים בערבית. נמצא גם שהיכולות השפתיות בתחומי העיבוד השמיעתי והיכולת הנרטיבית בנוסף לאוצר המילים יותר טובה בקרב ילדים חד-לשוניים לעומת דו לשוניים, תוצאות המחקר יכולות לעזור בהבנת ההתפתחות השפתית של ילדים חד לשוניים לעומת דו לשוניים ובאופן פרטני להציע בסיס נתונים וכלים לאבחון ילדים דו-לשוניים בסביבה דומה למה שנבחן במחקר.

התפתחות ייצוג הדמויות בסיפורים של ילדים דוברי ערבית עם התפתחות תקינה

שם סטודנטית: נוהא חליל עתאמנה

בהנחיית ד"ר ג'ודי קופרסמיט

מטרת המחקר: מטרת המחקר העיקרית הינה לבחון את רמות ייצוג הדמויות בתוך נרטיבים שמופקים על ידי ילדים דוברי ערבית בשתי קבוצות גיל. עקב המצב בשפה הערבית – ובה שני דיאלקטים עם מרחק לקסיקלי, מורפו-תחבירי וסמנטי ישנה חשיבות בלבדוק איך מצב זה משפיע על היכולות של הילדים להפיק סיפור מקושר וקוהרנטי. המחקר שם דגש על ההיבטים הקוגניטיביים והרגשיים של ההפקה הנרטיבית, אשר כלל לא נחקרו בקרב אוכלוסיית הילדים דוברי הערבית.

המחקר התמקד ביכולתם של הילדים להתייחס לדמויות שונות ובהבנת כוונותיהן ורגשותיהן בתוך הסיפור. בנוסף, המחקר בחן את ההשפעה של היכולות הלשוניות והלקסיקליות על יכולת התייחסות לדמויות בסיפור.

שיטה: מחקר זה בדק 20 ילדים חד-לשוניים בשתי קבוצות גיל: 10 ילדים בגיל 5-6 שנים ו 10 ילדים בגיל 8-9 שנים. כל המשתתפים מתגוררים בכפר בצפון-מרכז הארץ, והם דוברי ערבית כשפת אם. כולם בעלי התפתחות לשונית וקוגניטיבית תקינה, ללא רקע של הפרעות שמיעה, ראייה או התנהגות. לאחר ביצוע מבדק ליכולת לקסיקלית (מבחן שמש לשיום ושליפה), התבקשו הילדים לספר שני סיפורים המבוססים שני ספרי תמונות ללא מילים: סיפור הצפרדע וסיפור הדייג. לאחר ההפקה של הסיפור השני, הושמע לידים מודל של סיפור הדייג ולאחר מכן הם התבקשו לספר שוב את הסיפור לאחד ההורים. שתי הגרסאות של סיפור הדייג נותחו על פי רמות ייצוג הדמות בנרטיבים של ילדים כפי שהוצג על ידי Nicolopoulou & Richner (2007).

תוצאות: ניתוח תוצאות מפיילוטים מעיד על כך שילדים בקבוצת גיל 8-9 שנים הראו רמות גבוהות של התייחסות לדמות. בנוסף לכך, נצפתה עלייה בהתייחסות למצבים מנטליים של הדמויות לאחר השמעת מודל בעיקר בקרב הילדים הצעירים אשר נתרמו במידה רבה מן המודל שהוצג בפניהם. בני ה-8-9 נתרמו בעיקר בהיבט הלשוני, שכן נצפה שימוש במילים ובמבנים מן הדיאלקט הסיפורתי בסיפורים שהופקו לאחר השמעת המודל. באופן כללי, בני 8-9 השתמשו ביותר מונחים מטה קוגניטיביים בנוסף לייצוג פרספקטיבות מנוגדות של הדמויות ומעשיהן, הפגינו יותר הבנה והשתתפות בעולם הפסיכולוגי של הדמויות ביחס לקבוצת הגיל 5-6 שנים. שיטת המחקר עשויה לתרום רבות להערכת היכולות הנרטיביות של ילדים דוברי ערבית – לצד יכולות קוגניטיביות ופרגמטיות. ניתן ליישם את השיטה גם עם ילדים בגיאליים שונים, לשם הערכה של התפתחות שפה ושיח תקינים ולזיהוי קשיים בתחומים אלו.

מקורות:

Nicolopoulou, A., & Richner, E. S. (2007). From actors to agents to persons: the development of character representation in young children's narratives. *Journal of Child Development*, 78(2), 412-429.

התאמת שיטת SSC Sound Shape Color - לטיפול בשיבוש הפקת הפונמה /r/ בערבית

Using SSC method for treatment of the Arabic "rolled r" distortion

הגשת: ריאבאל חסין

מנחה: ד"ר אריאלה נחמני

בעבודת המחקר הנוכחית נעשה ניסיון להתאים את שיטת (SSC) Sound Shape Color לטיפול בהפקת הפונמה /r/ בערבית, הטיפולים התקיימו פעם בשבוע במשך ארבעה חודשים למטופל בן 12 ש', המטופל קבל בעבר טיפולים מסותרים קודמים בגיל 6 ובגיל 10 ולא הצליח לרכש את הפונמה /r/. המחקר הנוכחי מציג שיטת טיפול לא מסורתית אלא שיטה יעילה בטיפול בשיבושי היגוי שונים והשמטת פונמות אצל הילדים. שיטת SSC היא שיטה בנויה מחוויות קינסטטיות, וויזואליות ושמיעתיות. שיטת SSC כוללת רמזים להבדל בקוליות, רמזים להבדלים בין חוכך/פוצץ ורמזים על מקום חיתוך, באמצעות כרטיסי עבודה מגנטים ולוח עבודה. הוספת סמל בקלף שמייצג את ה /r/ הרוטטת בשפה ערבית כי בשיטת SSC אין קלף מייצג את הפונמה /r/ בערבית. במהלך הטיפולים, המטופל עבר ארבעה שלבים ברכישת הפונמה /r/, בשלב הראשון המטופל רכש אותה ברמת פונמה והברות, בשלב השני רכש אותה ברמת מילים בודדות, בשלב שלישי רכש את הפונמה ברמת משפטים ובשלב האחרון רכש את הפונמה ברמת דיבור ספונטני ושיחות. המטופל ציין שבשיטת SSC הוא מבין כל שלבי הטיפול לכן הייתה התקדמות באופן משמעותי בטיפולים. באמצעות שיטת SSC במחקר הנוכחי המטופל הצליח לרכוש את הפונמה /r/ בדיבורו הספונטני ובאופן עקבי, ניתן להסיק כי השילוב בין הגירוי הויזואלי אשר נטרל אותו מהקשר בין הסימן האורתוגרפי לאות /r/ בערבית, התחושה הקינסטטית שנרכשה במהלך התרגול, והגרוי שמיעתי.

מאפיינים פנולוגיים בשלב החד-מילי בקרב ילדים דוברי ערבית פלסטינית – דיאלקט המשולש

נסרין עיד ואביבית בן-דוד

החוג להפרעות בתקשורת, המכללה האקדמית הדסה

הפונולוגיה היא אחת מתחומי השפה הראשונים שנרכשים בחיי הילד. שלב חשוב בתהליך התפתחות הפונולוגיה הוא השלב החד מילי, המתחיל עם הופעת המילים הראשונות ומסתיים לאחר 6 עד 12 חודש לאחר הופעת הצירופים הראשונים. מבני ההברות והסגמנטים בשלב זה הם מוגבלים, קיימת העדפה להפקה מוקדמת יותר של ההגאים השפתיים, המכתשיים, הסותמים וחצאי התנועות כך שהם נרכשים מוקדם יותר מהגאים אחוריים יותר ומעיצורים באופני חיתוך חוככים ומחוככים.

בשונה משפות אחרות קיימות תכונות יחודיות למערכת העיצורים והתנועות בשפה הערבית, לדוגמה, מבחינת מקום החיתוך: קיום עיצורים לועיים, ענבליים וכן עיצורים נחציים אשר מבוצעים באמצעות יצירת מקום חיתוך משני נוסף למקום החיתוך העיקרי .

היות שהמערכת הפונולוגית מהווה חלק חשוב בהתפתחות השפה של הילד והיא נחקרה במידה מועטה בשפה הערבית (באובלוסייה של ילדים עם התפתחות טיפוסית), מטרת המחקר הנוכחי היתה לחקור מאפיינים פונולוגיים של דיאלקט המשולש באמצעות השוואה לנתונים אוניברסאליים ומחקרים בודדים בשפה הערבית בדיאלקטים אחרים .

המשתתפים במחקר הם 27 ילדים דוברי ערבית בשלב החד-מילי אשר חולקו לשלוש קבוצות בהתאם לשלב רכישה בו הם נמצאים. לנבדקים הוצגו גירויים של חפצים מחיי היום יום והם התבקשו לשיים את החפצים המוצגים להם. ממצאי המחקר הראשוניים תומכים בהשערות המחקר לפיהן סדר רכישת היחידות הפונולוגיות המשותפות בין ערבית לבין שפות אחרות- דומה לסדר האוניברסלי. בצד הדמיון הרב נמצאו הבדלים מועטים המשקפים את המבנה הספיציפי של השפה הערבית כגון תהליך הפחתת נחציות אשר מאושש את ההשערה שעיצורים נחציים נרכשים מאוחר יותר .

לממצאי מחקר הנוכחי קיימות השלכות קליניות לגבי האבחון והטיפול בילדים דוברי ערבית בדיאלקט זה . כך שהמחקר יאפשר להבין את סדר הרכישה של היחידות הפונולוגיות ובעקבות זאת להחליט על סדר הטיפול.

השפעת המורכבות הפונולוגית של המילה על יכולת הפקתה בקרב ילדים דוברי עברית בגילאי 3;11-9

רביטל וקשי ואביבית בן-דוד

התפתחות הדיבור מתחילה כבר בשלב הקדם-מילי ונמשכת במהלך מספר שנים. בהתייחס להתפתחות הפונולוגיה וההיגוי בשנים הראשונות לחייהם, לפני שהמערכת הפונולוגית נשלטת, מפיקים הילדים מילים באופן שונה ממילות היעד ויש בהן שיבושי היגוי רבים (בן-דוד, 2017). השיבושים הינם סוג של פישוט יחידות פונולוגיות מורכבות. דרכי הפישוט מכונות-תהליכים פונולוגיים. (Young, 1991; McLeod, Van Doorn & Reed, 2001). קיימים ארבעה תהליכים עיקריים בהם נוהגים לפשט יחידות פונולוגיות מורכבות (James, 2001). החלפה (עיצורים/תנועות), עיוות, הידמות (חלקית/מלאה), השמטה (תחילה/סוף מילה) (בן-דוד, 2017; Young, 1991; James, 2001). קיימים גורמים שונים הגורמים לפישוט התהליכים הפונולוגיים, העיקרי שביניהם הוא מורכבות המילה. ממחקרים שנבדקו עלה כי אין מענה מספק לאבחון מורכבות מילים עבור ילדים דוברי ערבית בעלי התפתחות טיפוסית, לכן דרוש כלי קליני לבדוק את רמת המורכבות אותה הילד יכול להפיק. המחקר הנוכחי הינו חלק ממחקר נרחב שמטרתו בניית מבדק מורכבות פונולוגית המיועד לילדים דוברי עברית. מטרת המחקר הנוכחי, בדיקת סולם של דירוג מורכבות עבור ילדים דוברי עברית בעלי

התפתחות טיפוסית בגילאי 3;11 - 2;9. בנוסף, לצורכי טיפול בכדי לקבוע כיצד להתקדם ברמת המורכבות באופן הדרגתי (McCaughey & Strand, 2008). הנבדקים במחקר היו 21 ילדים. 10 בנים ו-11 בנות. דוברי עברית בגילאי 3;11 - 2;9. עם התפתחות טיפוסית ושמיעה תקינה. לילדים הועבר מבדק היגיו ובו 60 מילים. 30 בהטעמת מלעיל ו-30 מילים זהות להן במלרע. המבדק בנוי ע"פ רמת מורכבות הדרגתית משתי הברות לשלוש הברות, ממילים ללא עיצור פותח למילים עם עיצור פותח. ממילים עם תנועות ועיצורים זהים למילים עם תנועות ועיצורים שונים. תוצאות המחקר הצביעו על כך שמילים פחות מורכבות הופקו באופן תקין יותר יחסית למילים מורכבות: אחוז הפקה תקין גבוה יותר נמצא במילים בנות שתי הברות ביחס למילים בנות שלוש הברות. כמו כן נמצאו אחוזי הפקה תקינה גבוהים יותר של מילים ללא עיצור-פותח במלעיל, של מילים בעלות שלוש תנועות זהות ושל מילים בעלות שלושה עיצורים זהים.

הפקה של טקסטים מדעיים בקרב ילדי גם חובה: השוואה בין כתיבה עצמאית לבין הכתבה

מירב סבירסקי, בהנחיית ד"ר אנה סנדבנק

המחקר בתחום השפה הכתובה מושתת על ההבחנה בין השפה הכתובה כמערכת רישום לבין השפה הכתובה כסגנון שיח. מחקרים רבים בתחום כתיבה בגיל קדם בית הספר עסקו בכתיבת מילה בודדת או צמד מילים. מחקרים בתחום השיח בגיל הרך התמקדו בעיקר בשיח הדבור בהקשר של שיחות ובשיח הסיפורי הדבור. כתיבת סיפורים נחקרה לרוב בקרב ילדים בגיל בית ספר ומבוגרים. מחקר זה בחן את מאפייני הטקסט המידעי שמפיקים ילדים בגיל גן חובה והשווה בין שתי דרכי הפקה: כתיבה על פי דרכם של הילדים והכתבה למבוגר המשמש מעין 'לבלר'. השוואה זו אפשרה לבחון את שני ההיבטים של הכתיבה: את הידע של הילדים אודות השפה הכתובה כמערכת ייצוג בכתיבה של טקסט ואת הידע של הילדים אודות טקסט מידעי.

אי לכך, מטרת המחקר היו בחינת דרכי כתיבה של ילדים בגיל הגן טרום למידה פורמאלית, הפקת טקסט מידעי, ובחינת ההבדל בין טקסט שילדים כתוב לבין טקסט מוכתב.

הממצאים שעלו ממחקר זה הראו כי ילדים בקבוצת הגיל והמיצב הסוציאקונומי שנבדקו כתבו ברמות כתיבה שונות. כמו כן, הם הראו יכולת להפיק טקסטים עוד לפני שליטה בכתיבת מילים. עוד עלה מן המחקר, כי הטקסטים המוכתבים היו בוגרים יותר מן מבחינה כמותית והן מבחינה איכותנית בהשוואה לטקסטים הכתובים.

מסקנות המחקר היו שילדים בגילאי גן חובה, טרום תחילת ההוראה המפורשת הפורמאלית בבית הספר, מסוגלים להפיק טקסטים, כתובים ומוכתבים, בעלי מאפיינים ההולמים טקסט מידעי. עם זאת, בגיל זה, הטקסטים אינם בעלי מבנה הטקסט המידעי השלם. אי לכך, חשוב לחשוף את הילדים, הן במסגרת הביתית

והן במסגרת החינוכית והטיפולית, לטקסטים לא נרטיביים, על מנת לסייע להם להרחיב את עולמות התוכן והשיח שלהם.